Lietas Nr. C771690324
C-07425-25/104
ECLI:LV:RPT:2025:0529.C771690324.4.S

Rīgas pilsētas tiesa

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2025. gada 29. maijā

Tiesa šādā sastāvā: tiesnesis Viktors Makucevičs,

ar tiesas sēžu sekretāri Agniju Bamberi,

piedaloties pieteicējam /Persona B/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu /Persona B/ pieteikumā par juridiska fakta konstatēšanu ar ieinteresētajām personām Latvijas Republikas Finanšu ministriju un Valsts zemes dienestu.

Aprakstošā daļa

[1] 2024. gada 24. oktobrī /Persona B/ cēla Rīgas pilsētas tiesā pieteikumu par juridiska fakta konstatēšanu ar ieinteresētajām personām Latvijas Republikas Finanšu ministriju un Valsts zemes dienestu.

Pieteicējs, pamatojoties uz Civillikuma 691. pantu, 693. panta trešo daļu un 1034. pantu, Civilprocesa likuma 105. pantu, 251. panta otrās daļas 9. punktu, 288. panta trešo daļu, 289., 291. un 292. pantu lūdz tiesu konstatēt juridisku faktu – /Persona B/ /Datums C/ mirušais tēvs /Persona C/ bija savlaicīgi pieņēmis sava /Datums D/ mirušā tēva /Persona D/ atstāto mantojumu, kura sastāvā ietilpst nekustamais īpašums dzīvojamā māja (būves kadastra apzīmējums /Adrese A/) ar palīgēkām (būves kadastra apzīmējums /Adrese B/, būves kadastra apzīmējums /Adrese C/, būves kadastra apzīmējums /Adrese D/, būves kadastra apzīmējums /Adrese E/), kas atrodas /Adrese F/ „/Persona E/ būvju īpašums/Adrese G/, kā arī lietošanas tiesības uz nekustamo īpašumu – zemesgabalu 6,8 ha platībā (zemes vienības kadastra apzīmējums /Adrese H/), kas atrodas /Adrese I/, kadastra numurs /Adrese J/.

[1.1] Pieteikumā norādīts, ka /Datums D/ nomira pieteicēja /Persona B/, kuram piederēja nekustamais īpašums.

Pēc /Persona D/ nāves viņam piederošos nekustamos īpašumus valdīja un lietoja pieteicēja tēvs /Persona C/. Diemžēl /Persona C/ nepaspēja apstiprināties mantojuma tiesībās uz /Persona D/ atstāto mantojumu, jo pats nomira /Datums C/.

[1.2] Atbilstoši Civillikuma 687. pantam, lai iegūtu mantojumu, kā likumiskiem, tā arī testamentāriem un līgumiskiem mantiniekiem jāpiedzīvo tā atklāšanās un reizē ar to aicinājums mantot. Ar aicinājumu mantot nodibinās vienīgi iespēja kļūt par mantinieku. Mantojuma iegūšanai vēl vajadzīgs, lai aicinātais izteiktu savu gribu pieņemt viņam piekritušo mantojumu (Civillikuma 688. pants). Juridiskajā literatūrā, atklājot mantojuma pieņemšanas fakta juridisko nozīmi, norādīts, ka ar mantojuma pieņemšanu, mantojums pāriet mantinieka īpašumā jau ar mantojuma atstājēja nāvi, pieņemtais mantojums tiek atzīts par mantiniekam piederošu no mantojuma

atklāšanās laika. Tādējādi tiek nodrošināta īpašuma tiesību nepārtrauktība (sk. *Civillikuma komentāri. Mantojuma tiesības. Sastādījuši: Krauze R. un Gencs Z. Rīga: Mans īpašums, 1997, 241. lpp*.). Līdzīgas tēzes ir arī Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016. gada 29. februāra spriedumā lietā SKC-48/2016

Saskaņā ar Civillikuma 693. panta trešo daļu, ja uzaicinājuma nav bijis, tad mantiniekam jāizsaka sava griba pieņemt mantojumu gada laikā, skaitot šo termiņu no mantojuma atklāšanās dienas, ja mantojums atrodas viņa faktiskā valdījumā (692. p. 2. d.), bet pretējā gadījumā - no ziņu saņemšanas laika par to, ka mantojums atklājies.

Atbilstoši Civillikuma 691.pantam gribu pieņemt mantojumu var izsacīt vai nu noteikti, mutiski vai rakstiski, vai arī klusējot, ar tādu darbību, kuru attiecīgos apstākļos var iztulkot vienīgi tā, ka zināma persona atzīst sevi par mantinieku.

Pēc /Persona D/ nāves viņam piederošos nekustamos īpašumus valdīja un lietoja pieteicēja tēvs /Persona C/. Tādējādi atzīstams, ka /Persona C/ mantojumu ir pieņēmis atbilstoši Civillikuma 691. panta un 693. panta noteikumiem, jo nekustamie īpašumi /Adrese K/ (gan māja ar palīgēkām, gan zemesgabals) mantojuma atklāšanās brīdī atradās viņa faktiskā valdījumā un lietošanā. /Persona C/ turpināja nekustamos īpašumus uzturēt un pārvaldīt, kā arī iesniedza Valsts zemes dienesta Latgales reģionālās nodaļā iesniegumu, kurā lūgts atzīt viņam tiesības izpirkt /Persona D/ lietošanā piešķirto zemes vienību 6,8 ha platībā un iegūt šo zemi savā īpašumā pēc mantojuma apliecības saņemšanas.

2008. gada 9. oktobrī pieteicējs /Persona B/ ar mantošanas iesniegumu pieņēma sava mirušā tēva /Persona C/ atstāto mantojumu, kurš mantojumu faktiski bija pieņēmis no /Persona D/, bet nebija apstiprinājies mantojuma tiesībās. Tādējādi, lai pieteicējs varētu realizēt savas mantojuma tiesības un nostiprināt sev īpašuma tiesības uz mantojuma masā ietilpstošajiem nekustamajiem īpašumiem, nepieciešams noteiktajā kārtībā konstatēt juridisko faktu, ka pieteicēja mirušais tēvs /Persona C/ bija savlaicīgi pieņēmis sava mirušā tēva /Persona D/ atstāto mantojumu.

Citādā kārtībā saņemt minēto faktu apstiprinošu dokumentu nav iespējams, jo pieteicēja tēvs /Persona C/ nebija apstiprinājies pie notāra mantojuma tiesībās uz /Persona D/ atstāto mantojumu.

Faktu, ka /Persona C/ bija savlaicīgi pieņēmis /Persona D/ piederošos nekustamos īpašumus savā valdījumā un pārvaldījis to līdz savas nāves dienai, var apstiprināt liecinieki. Fakts izriet arī no pielikumā esošā Valsts zemes dienesta Latgales reģionālās nodaļas 2006. gada 29. septembra lēmuma Nr. /lēmuma numurs/, ar kuru atzīts, ka /Persona C/ ir tiesības izpirkt /Persona D/ lietošanā piešķirto zemes vienību 6,8 ha platībā, kas atrodas /Adrese K/, un iegūt zemi īpašumā pēc mantojuma apliecības saņemšanas.

[2] 2024. gada 19. novembrī tiesā saņemti Valsts zemes dienesta paskaidrojumi.

[2.1] Kadastra informācijas sistēmā reģistrēts nekustamais īpašums „/nosaukums/”, /adrese/. Kā nekustamā īpašuma lietotājs Kadastra informācijas sistēmā reģistrēts /Persona B/, pamatojoties uz Rīgas apgabaltiesas zvērinātas notāres Sandras Jakušenokas sastādīto 2009. gada 13. februāra mantojuma apliecību (par tiesībām uz mantojumu pēc likuma) Nr. 1313 un Preiļu rajona Aglonas pagasta zemes komisijas /Datums K/ lēmumu Nr. /lēmuma numurs 2/ (turpmāk – Lēmums). Saskaņā ar Lēmumu Aglonas pagasta zemes komisija nolēmusi /Persona D/ atjaunot īpašuma tiesības 5ha, un piešķirt īpašumā par samaksu 3,5ha apmērā uz nekustamo īpašumu.

Saskaņā ar Kadastra informācijas sistēmas datiem uz minētā nekustamā īpašuma sastāvā esošās zemes vienības ar kadastra apzīmējumu /Adrese H/ atrodas piecas būves, kurām reģistrēts piederības statuss „nepieder zemes īpašniekam” un, kā minēto būvju lietotājs reģistrēts /Persona B/.

[2.2] Izvērtējot pieteikumā minēto, secināms, ka pieteikums par juridiskā fakta par atstātā mantojuma savlaicīgu pieņemšanu konstatēšanu Valsts zemes dienesta intereses neskar. Dienests šajā lietā nebūtu pieaicināms kā ieinteresētā persona, tā kā valstij piekritīgā bezmantinieka manta netiek reģistrēta uz valsts vārda Valsts zemes dienesta personā.

[2.3] Lūdz skatīt lietu bez pārstāvja klātbūtnes tiesas sēdē.

[3] 2024. gada 19. novembrī tiesā saņemti Latvijas Republikas Finanšu ministrijas paskaidrojumi.

[3.1] Atsaucoties uz Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10. panta pirmo daļu, Ministru kabineta 2003. gada 29. aprīļa noteikumu Nr. 239 „Finanšu ministrijas nolikums" 1. punktu, Ministru kabineta 2013. gada 26. novembra noteikumu Nr. 1354 „Kārtība, kādā veicama valstij piekritīgās mantas uzskaite, novērtēšana, realizācija, nodošana bez maksas, iznīcināšana un realizācijas ieņēmumu ieskaitīšana valsts budžetā" 2. un 3. punktu un Senāta 2019. gada 30. maija sprieduma lietā Nr. SKC-178/2019, 7.2.–7.3. punktu, norādīts, ka neviens normatīvais akts neparedz Finanšu ministrijas kompetenci jautājumos par mantojuma pieņemšanas fakta konstatēšanu, tādējādi konkrētajā gadījumā pieteikuma priekšmets nav piekritīgs Finanšu ministrijai.

Tā kā Finanšu ministrijai nav nekādu saistību ar pieteikuma priekšmetu un, ņemot vērā izklāstītos faktus pieteikumā, Finanšu ministrijai nav apsvērumu, lai neatzītu vai celtu iebildumus pret pieteikumu vai izteiktu lūgumus, kā arī nav citu apstākļu, ko uzskatīt par nozīmīgiem lietas izskatīšanā.

[3.2] Lūdz skatīt lietu bez pārstāvja klātbūtnes tiesas sēdē

[4] Tiesas sēdē /Persona B/ pieteikumu uzturēja. Papildus paskaidroja, ka sanāca kļūda mantojuma pieņemšanā, jo ar mantojumu nodarbojās māte, varēja pieņemt uzreiz no vectēva, bet pieņēma mantojumu tikai no tēva. Ilgu laiku dzīvoja ārzemēs. Lūgumu par liecinieku nopratināšanu neuztur.

Ieinteresētās personas uz tiesas sēdi nav ieradušās, no abām saņemts lūgums skatīt lietu bez pārstāvja klātbūtnes tiesas sēdē.

Tā kā ieinteresētās par celto pieteikumu un tiesas sēdes vietu un laiku ir informētas likumā noteiktajā kārtībā, nav lūgušas lietas izskatīšanu atlikt, nav norādījušas uz attaisnojošiem apstākļiem, kas liegtu piedalīties tiesas sēdē, tiesa atzina, ka pieteikumu var izskatīt bez ieinteresēto personu piedalīšanās tiesas sēdē.

Motīvu daļa

[5] Noklausoties pieteicēja paskaidrojumus tiesas sēdē, iepazinusies ar lietas materiāliem, tiesa atzīst, ka pieteikums ir apmierināms.

[6] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 288. panta pirmo daļu tiesa izskata lietas par tādu faktu konstatēšanu, no kuriem atkarīga fizisko vai juridisko personu mantisko un nemantisko tiesību rašanās, grozīšanās vai izbeigšanās.

Civilprocesa likuma 289. pants noteic, ka tiesa konstatē juridisko faktu tikai tad, ja iesniedzējam nav iespējams citādā kārtībā saņemt attiecīgos dokumentus, kas apstiprina šos faktus, vai ja šie dokumenti nozaudēti, nozagti vai iznīcināti un zudusi iespēja tos atjaunot.

[7] Pieteicējs lūdz tiesu konstatēt juridisku faktu – /Persona B/ /Datums C/ mirušais tēvs /Persona C/ bija savlaicīgi pieņēmis sava /Datums D/ mirušā tēva /Persona D/ atstāto mantojumu, kura sastāvā ietilpst nekustamais īpašums dzīvojamā māja (būves kadastra apzīmējums /Adrese A/) ar palīgēkām (būves kadastra apzīmējums /Adrese B/, būves kadastra apzīmējums /Adrese C/, būves kadastra apzīmējums /Adrese D/, būves kadastra apzīmējums /Adrese E/), kas atrodas /Adrese L//Persona E/ būvju īpašums/Adrese G/, kā arī lietošanas tiesības uz nekustamo īpašumu – zemesgabalu 6,8 ha platībā (zemes vienības kadastra apzīmējums /Adrese H/), kas atrodas /Adrese I/, kadastra numurs /Adrese J/.

Pieteicējam juridiska fakta konstatēšana nepieciešama mantojuma tiesību apstiprināšanai uz mirušā vectēva mantojumu, kuram bija pieteicies, bet pirms nāves nebija paspējis nokārtot pieteicēja tēvs.

[8] No Miršanas apliecības Nr. /apliecības numurs/ izriet, ka /Persona D/ miris /Datums D/.

No Rīgas pilsētas Dzimtsarakstu nodaļas 2024. gada 2. oktobra izziņas Nr. /izziņas numurs/ izriet, ka /Persona C/ miris /Datums C/.

/Persona C/ dzimšanas apliecībā kā tēvs norādīts /Persona D/.

Savukārt /Persona B/ dzimšanas apliecībā kā tēvs norādīts /Persona C/ (/Persona D/ dēls).

[8.1] Lietas materiāliem pievienota /Datums P/ Valsts zemes dienesta Kadastra izziņa Nr. /izziņas numurs/, kurā norādīts nekustamā īpašuma (kadastra numurs /Adrese H/) sastāvs. Kā tiesiskais valdītājs norādīts /Persona D/. No Informatīvās izdrukas no Kadastra informācijas sistēmas teksta datiem izriet, ka īpašumam piešķirta adreses /Adrese M/.

No zvērinātas notāres Sandra Naumovas aktu un apliecinājuma reģistra Nr. 4510 izriet, ka /Persona J/ kā nepilngadīgā /Persona B/ likumiskā pārstāve vērsās pie zvērinātas notāres ar apliecinājumu, ka savlaicīgi ar inventāra tiesībām pieņēma mirušā /Persona C/ atstāto mantojumu, kurš bija pieņēmis mantojumu pēc tēva /Persona D/, bet nebija nokārtojis mantojumu. Lūgts izsniegt mantojuma apliecību.

No Latvijas Valsts arhīvu ģenerāldirekcijas Daugavpils zonālā Valsts arhīva /Datums Q/ izziņas Nr. /izziņas numurs 2/ izriet, ka Preiļu rajona Aglonas ciema TDP izpildkomitejas saimniecību uzskaites grāmatā ir ziņas par /Persona K/ dēla saimniecību.

No /Datums R/ Preiļu rajona Aglonas pagasta padomes izziņas Nr. 217/18 izriet, ka pēc adreses /Adrese N/ iereģistrētas ēkas uz nu jau mirušā /Persona E/ vārda.

No Preiļu rajona Aglonas pagasta zemes komisijas /Datums K/ lēmuma Nr. /lēmuma numurs 2/ izriet, ka Aglonas pagasta zemes komisija nolēmusi /Persona D/ atjaunot īpašuma tiesības 5ha, un piešķirt īpašumā par samaksu 3,5 ha apmērā uz nekustamo īpašumu ar kadastra numuru /Adrese H/.

2009. gada 13. februārī zvērināta notāre Sandra Jakušenoka izdevusi mantojuma apliecību, ar kuru mantojuma tiesībās uz mirušā /Persona C/ visu atstāto mantojumu apstiprināts dēls /Persona B/.

[8.2] Ar norādītajiem pierādījumiem apstiprinās pieteikumā norādītie apstākļi. Proti, ka /Persona C/ pirms savas nāves nav paspējis nokārtot mantojuma lietu sakarā ar sava mirušā tēva mantojumu. Lietas materiāli apstiprina, ka gan pieteicēja vectēvs, gan tēvs lietojuši nekustamo īpašumu.

Savukārt pieteicēja tēva nāves brīdi pieteicējs bija nepilngadīgs un viņa vārdā kā likumiskā pārstāve rīkojās māte, piesakoties mantojuma tiesībās, izmantojot inventāra tiesību.

[9] Kā atzīts tiesību doktrīnā, tiesa var sevišķā tiesāšanās kārtībā konstatēt juridisku faktu, ja ir šādi nosacījumi: 1) no konstatējamā fakta atkarīga fizisko vai juridisko personu mantisko vai nemantisko tiesību rašanās, grozīšanās vai izbeigšanās (faktam ir juridiska nozīme); 2) likums nav paredzējis citādu kārtību šī fakta konstatēšanai; 3) pieteicējam nav iespējams citādā kārtībā saņemt attiecīgos dokumentus, kas apstiprina šo faktu, vai šie dokumenti nozaudēti, nozagti vai iznīcināti un zudusi iespēja tos atjaunot; 4) fakta konstatēšana nav saistīta ar sekojoša tiesai pakļauta strīda par tiesībām izlemšanu prasības kārtībā (sk. *Civilprocesa likuma komentāri. Trešais papildinātais izdevums. Autoru kolektīvs. Prof. K. Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcija.- Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 430. lpp.*)

Civillikuma 390. pants noteic, ka mantinieki manto pēc likuma, kad nav mantojuma līguma vai testamenta, vai kad tie nav spēkā (784. un 820. p.). Ja rīkojums nāves gadījumam gan ir, bet bijis dots vai palicis spēkā tikai par vienu mantojuma daļu, tad pārējās daļas pāriet likumiskās mantošanas kārtībā.

Civillikuma 391. pants noteic, ka pēc likuma aicināti mantot: 1) laulātais, 2) radinieki, 3) adoptētie (173. p.).

Civillikuma 398. pants noteic, ka likumisko mantojuma tiesību nodibina radniecība un adopcija. Svainība šo tiesību nedod.

To pierāda ar civilstāvokļa aktu attiecīgā reģistra ierakstiem.

Civillikums nosaka īpašuma iegūšanas veidus (pamatus), kā arī kārtību, kādā persona var iegūt īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu (sk. *Civillikuma trešās nodaļas otro apakšnodaļu un attiecībā uz nekustamā*

īpašuma iegūšanas kārtību, sk. arī *Bukovskis, V. Civīlprocesa mācības grāmata. Rīga: Autora izdevums, 1933, 769.–770. lpp.*).

[10] Apkopojot iepriekš minēto, tiesa atzīst, ka pieteicēja tēvs bija savlaicīgi pieņēmis sava mirušā tēva atstāto mantojumu, kura sastāvā ietilpst jau iepriekš aprakstītais nekustamais īpašums.

Tādējādi tiesa atzīst, ka /Persona B/ pieteikums ir apmierināms.

Rezolutīvā daļa

Ievērojot iepriekš minēto un pamatojoties uz Civilprocesa likuma 8., 97., 189.-193., 292. pantu, tiesa

nosprieda

pieteikumu apmierināt.

Konstatēt juridisku faktu, ka pieteicēja /Persona B/, personas kods /Personas kods A/, /Datums C/ mirušais tēvs /Persona C/, personas kods /Personas kods B/, bija savlaicīgi pieņēmis sava /Datums D/ mirušā tēva /Persona D/, personas kods /Personas kods C/, atstāto mantojumu, kura sastāvā ietilpst nekustamais īpašums – dzīvojamā māja (būves kadastra apzīmējums /Adrese A/) ar palīgēkām (būves kadastra apzīmējums /Adrese B/, būves kadastra apzīmējums /Adrese C/, būves kadastra apzīmējums /Adrese D/, būves kadastra apzīmējums /Adrese E/), kas atrodas /Adrese F/ „/Persona E/ būvju īpašums”, kā arī lietošanas tiesības uz nekustamo īpašumu – zemesgabalu 6,8 ha platībā (zemes vienības kadastra apzīmējums /Adrese H/), kas atrodas /adrese/, „/nosaukums/”, kadastra numurs /Adrese J/

Spriedumu var pārsūdzēt 20 dienu laikā Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijā, iesniedzot apelācijas sūdzību Rīgas pilsētas tiesā.

Tiesnesis Viktors Makucevičs